

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

_____ Інна САВИЦЬКА

«_____» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри *соціальної
роботи та реабілітації*

Протокол № 5 від 9 травня 2023 р

Завідувач кафедри

_____ Ірина СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «*Соціальна робота*»

першого (бакалаврського) рівня

_____ Ірина ДЕМЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

розробник Білик Р. М., к. пед.наук, асистент

м. Київ – 2023 р.

Опис навчальної дисципліни
«Вступ до соціальної роботи»

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	23 «Соціальна робота» (шифр і назва)	
Спеціальність	231 «Соціальна робота» (шифр і назва)	
Освітньо-професійна програма	«Соціальна робота»	
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	перший	перший
Семестр	перший	перший
Лекційні заняття	45 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	45 год.	8 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	162 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин: аудиторних самостійної роботи студента	6 год. 6 год.	—

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Освітній компонент «Вступ до соціальної роботи» є нормативним (цикл спеціальної (фахової) підготовки). **Мета** курсу полягає в ознайомленні студентів з фахом, сучасними підходами до практики соціальної роботи; оволодінні базовими знаннями з соціальної роботи; опанування базових понять та орієнтація у структурі та суті соціальної роботи локального, регіонального та світового спрямувань; формуванні морально-етичного уявлення про обрану професію; усвідомлення професійної ідентичності та становленні їх професійної компетентності.

Основними **завданнями** курсу є:

– ознайомити студентів з базовими і науковими поняттями теорії і практики соціальної роботи, основними методологічними і дослідницькими проблемами, пов'язаними з даною тематикою.

– ознайомити студентів з методологічними підходами до вивчення основ соціальної роботи як науки та практичної діяльності; предметом, основними категоріями, поняттями, задачами і областю застосування теорії і практики; напрямками та видами, а також конкретними прикладами успішного функціонування інститутів соціальної роботи.

– розвивати у студентів вміння та навички використовувати теоретичні та практичні знання в подальшій освітній та навчальній діяльності.

У результаті вивчення освітнього компоненту здобувач вищої освіти повинен:

- **знати** основні поняття, структуру та зміст соціальної роботи;
- **вміти** орієнтуватися в поняттях та термінах, категоріях отримувачів соціальних послуг, розрізняти їх види та специфіку.

Набуття компетентностей:

інтегральна: здатність орієнтуватися в складних проблемах соціальної сфери, у процесі навчання соціальної роботи та його специфіці, що передбачає набуття певних особистісно-мотиваційних умінь, а також знання теорій та методів соціальної роботи.

загальні компетентності:

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК6).

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціальнопедагогічного, юридичного, економічного, медичного).(ФК1)

2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів (ФК 2)
3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення. (ФК3)
4. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи. (ФК 15)

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретико-методологічні засади соціальної роботи

Тема 1. Предмет та завдання соціальної роботи

Соціальна робота як наука і навчальна дисципліна. Основні цілі та питання соціальної роботи. Завдання соціальної роботи.

Тема 2. Форми та методи соціальної роботи

Принципи, методи та методологія соціальної роботи. Основні підходи, течії та провідні ідеї.

Тема 3. Соціальна робота з різними групами клієнтів

Визначення поняття клієнт соціальної роботи. Групи та види клієнтів. Клієнтоорієнтованість. Менеджмент соціальної роботи. Потреби та проблеми клієнтів соціальної роботи.

Тема 4. Взаємозв'язки соціальної роботи з іншими дисциплінами

Міждисциплінарні зв'язки соціальної роботи з психологією, педагогікою, філософією, медициною та соціологією. Соціальна робота та соціальна педагогіка.

Тема 5. Особистість соціального працівника

Основні характеристики особистості соціального працівника. Види соціальних працівників. Морально-ціннісний аспект роботи соціального працівника. Вимоги до професійного рівня. Емоційна стійкість і зрілість. Вигорання. Портрет особистості у професії

Тема 6. Методологія практичної соціальної роботи

Практична соціальна робота. Основні напрямки, види та сфери практичної соціальної роботи. Підручники, матеріали, ресурси, сайти та періодичні видання. Наукові журнали, конференції.

Тема 7. Школи соціальної роботи

Особливості роботи та історія створення шкіл соціальної роботи в Україні. Найвпливовіші школи соціальної роботи у світі. Школа соціальної роботи в НУБП: історія кафедри, провідні фахівці, напрямки досліджень, сфера наукового впливу.

Модуль 2. Методичний інструментарій соціальної роботи

Тема 8. Соціальна політика в Україні та її законодавчі засади

Основні напрямки соціальної політики в Україні. Законодавча база соціальної роботи. Міністерство соціальної політики України. Ключові агенти впливу на соціальні зміни в державі: організації, фонди, особи та інституції.

Тема 9. Соціальна діагностика та прогностика

Діагностика соціальних проблем: інструменти, методики, періодика, динаміка. Прогнозування соціальних змін та соціальних проблем. Робота зі статистичними даними. Дослідження у соціальній роботі.

Тема 10. Суть та способи розвитку соціального капіталу

Визначення соціального капіталу. Фактори які впливають на утворення соціального капіталу. Характеристика розміру та обсягів соціального капіталу. Ментальність та її вплив на соціальний капітал. Розвиток соціального капіталу в Україні.

Тема 11. Виникнення та еволюція соціальної роботи

Соціальна робота у ретроспективі: вчора, сьогодні, завтра. Засновники та основоположники соціальної роботи в Україні та світі. Форми соціальної роботи в різні історичні періоди та їх сучасна трансформація. Історія виникнення основних

понять та термінів.

Тема 12. Соціальна робота як прикладна діяльність

Види установ, що здійснюють соціальну роботу в громадах. Особливості роботи соціальних служб, територіальних центрів, фондів, благодійних організацій. Види фахівців, що займаються соціальною роботою. Попит та пропозиція у соціальній роботі. Працевлаштування соціального працівника та робота у суміжних сферах.

Тема 13. Сучасна парадигма соціальної роботи

Соціальна робота в час кризових комунікацій. Фандрайзинг. Міжнародна співпраця. Проектна діяльність. Соціальні мережі. Діджиталізація соціальної роботи.

Тема 14. Етика соціального працівника та соціальної роботи

Етичні питання та дискусії суспільної думки в соціальній роботі. Толерантність та критичне втручання. Ділове спілкування та його особливості. Довіра. Взаємодія.

Тема 15. Актуальні проблеми соціальної роботи в Україні та світі

Типологія актуальних проблем соціальної роботи. Фактори, що впливають на утворення і вирішення соціальних проблем. Маркери соціальних змін. Майбутні професії соціальної роботи. Студент у системі розвитку соціальної думки країни

3. Структура навчальної дисципліни

«Вступ до соціальної роботи»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л		с	лаб	інд	с.р.	л		пр.	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1. Теоретико-методологічні засади соціальної роботи													
Тема 1. Предмет та завдання соціальної роботи	4	2	2			7	4	2					9
Тема 2. Форми та методи соціальної роботи	4	2	2			7	4	2					9
Тема 3. Соціальна робота з різними групами клієнтів	4	2	2			7	4						11
Тема 4. Взаємозв'язки соціальної роботи з іншими дисциплінами	4	2	2			7	4		2				9
Тема 5. Особистість соціального працівника	4	2	2			8	4						12
Тема 6. Методологія практичної соціальної роботи	4	2	2			8	4	2					10
Тема 7. Школи соціальної роботи	4	2	2			8	4		2				10
Разом за модулем 1	28	14	14			52	28	6	4				70
Модуль 2. Методичний інструментарій соціальної роботи													
Тема 8. Соціальна політика в Україні та її законодавчі засади	4	2	2			4	4						12
Тема 9. Соціальна діагностика та прогностика	8	4	4			4	8	2					10
Тема 10. Суть та способи розвитку соціального капіталу	10	5	5			5	10						12
Тема 11. Виникнення та еволюція соціальної роботи	8	4	4			5	8		2				10
Тема 12. Соціальна робота як прикладна діяльність	8	4	4			5	8						13
Тема 13. Сучасна парадигма соціальної роботи	8	4	4			5	8	2					11
Тема 14. Етика соціального працівника та соціальної роботи	8	4	4			5	8						13
Тема 15. Актуальні проблеми соціальної роботи в Україні та світі	8	4	4			5	8		2				11
Разом за модулем 2	62	31	31			38	62	4	4				92
Усього годин	180	45	45			90	180	10	8				162

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет та завдання соціальної роботи	2
2	Тема 2. Форми та методи соціальної роботи	2
3	Тема 3. Особливості роботи з різними групами клієнтів	2
4	Тема 4. Взаємозв'язки соціальної роботи з іншими дисциплінами	2
5	Тема 5. Проблема особистості соціального працівника	2
6	Тема 6. Методологія практичної соціальної роботи	2
7	Тема 7. Особливості шкіл соціальної роботи в Україні та світі	2
8	Тема 8. Соціальна політика в Україні та її законодавчі засади	2
9	Тема 9. Соціальна діагностика та прогностика	4
10	Тема 10. Способи розвитку соціального капіталу	5
11	Тема 11. Еволюція соціальної роботи	4
12	Тема 12. Соціальна робота як прикладна діяльність	4
13	Тема 13. Особливості сучасної парадигми соціальної роботи	4
14	Тема 14. Етика соціального працівника та соціальної роботи	4
15	Тема 15. Актуальні проблеми соціальної роботи в Україні та світі	2

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	—

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	—

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОС «Бакалавр» Спеціальність 231 «Соціальна робота»	Кафедра соціальної роботи та реабілітації 2022-2023 навч. рік	Комплексна контрольна робота № 2 з дисципліни «Вступ до соціальної роботи»	Затверджую Зав. кафедри (підпис) <i>Сопітук І В</i>
Екзаменаційні запитання			
1. Форми соціальної роботи			
2. Завдання соціального працівника у роботі із девіантними особами			
Тестові завдання			
1. Соціалізація – це...			
2. ... - напрям діяльності соціальних служб, орієнтований на допомогу дтям з особливими потребами, які виникли у зв'язку з проживанням у сільській місцевоті.			
3. Назвіть основні причини, які впливають на темпи соціалізації сільської учнівської молоді: а) фактична відсутність соціальних педагогів і соціальних працівників у сільській місцевоті; б) бідність – неминучий супутник сучасного суспільства; в) віддаленість багатьох населених пунктів; г) здійснення міжнародного співробітництва, вивчення і поширення передового міжнародного досвіду; д) незадовільний рівень діяльності культурно-освітніх осередків; е) відсутність у значній частині сіл фахівців у галузі медицини, психології, психотерапії			
4. Які з наведених принципів м.б. представлені як принципи реалізації соціальної роботи з дітьми та молоддю в Україні: 1) гуманності; 2) надання соціальної допомоги будь-якій людині; 3) спирання на позитивний досвід особистості; 4) комплексного підходу; 5) узгодженості близьких і глобальних перспектив; 6) етичності; 7) поваги до особистості; 8) безкоштовності обслуговування і коштовності послуг			
5. До якої групи належать наведені нижче об'єкти соціальнопедагогічної діяльності? 1. сім'я; 2. формальна група; 3. класний колектив; 4. неформальна група			
6. Мета ... передбачає регулювання правових, економічних відносин людини із суспільством, надання їй допомоги та підтримки в подоланні			

7. 1 Соціальна робота - це .... А. Процес і результат передачі узагальненого досвіду певної культури (ролей, цінностей, умінь, знань, норм) індивідуальним членам соціуму. Б. Галузь педагогіки, яка вивчає особливості організації соціального виховання, вплив на розвиток особистості різних факторів соціального середовища. В. Галузь наукових знань і професійна діяльність, спрямована на підтримання і надання кваліфікованої допомоги будь-якій людині, групі людей, громаді, що розширює або відновлює здатність до соціального функціонування, сприяє реалізації громадянських прав, запобігає соціальному виключенню.

8. ... - спеціаліст, зайнятий у сфері соціально-педагогічної роботи або

9. - це державний нормативний документ, у якому узагальнюється

зміст освіти, тобто відображаються цілі освітньої та професійної

підготовки, визначається міра фактивної та структурної освіти, вимоги до

10. Фізичні особи, які являються суб'єктами соціально-педагогічної діяльності...

8. Методи навчання

Використання методів навчання в процесі викладання навчальної дисципліни зумовлено задоволенням освітніх потреб здобувачів, їхньою активністю, самостійністю, творчістю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються такі організаційні форми і методи:

– проведення навчальних лекцій, семінарів із застосуванням наочних методів (демонстрація, візуалізація, ілюстрація, презентація на паперових носіях чи мультимедійним комплексом у стаціонарному чи дистанційному форматі);

– застосування у час лекційних занять інтерактивних методик навчання, зокрема «мозковий штурм», «синтез думок», «суспільний проект», «коло ідей», «аналіз ситуації» тощо;

– проведення семінарських занять у формі прес-конференції, брифінгів, круглих столів, конкурсів з використанням методів інтерактивного навчання «Мозковий штурм», «Коло ідей», «Робота в малих групах» аналіз конкретних ситуацій, ігри-тренування конкретних соціальних навичок, ігри з прихованими цілями сторін, ігри-дилеми тощо.

9. Методи контролю

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти, згідно з Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації (Положенням про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_z_dopovnenniyam_2021_dlya_saytu.pdf).

Методи контролю забезпечують одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення в навчально-пізнавальній діяльності студентів і про ефективність праці викладача. Під час викладання навчальної дисципліни застосовують такі методи контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів, як метод усного контролю, письмовий контроль (письмові відповіді на питання, предметний диктант, виконання репродуктивних, творчих, пошукових тощо завдань; тестовий контроль та ін.); залік.

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

На вивчення 1 модуля відведено 2 кредит ECTS.

Рейтинг здобувача освіти з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (іспиту, заліку) – 30 балів.

Кожний модуль теж оцінюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1).

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи RHP (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$RHP = 0,7 \cdot (RЗМ(1) \cdot 1 + RЗМ(2) \cdot 1 + RЗМ(3) \cdot 1) / КДис$ де R(1)ЗМ, R(2)ЗМ, R(3)ЗМ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3 модулів за 100-бальною шкалою; КДИС – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Таблиця 1

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль		Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Рейтинг штрафний	Підсумкова атестація (іспит)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2					
0-100 балів	0-100 балів					
ПЗ 1 - 5	ПЗ 6 - 5					
ПЗ 2 - 5	ПЗ 7 - 5					
ПЗ 3 - 5	ПЗ 8 - 5					
ПЗ 4 - 5	ПЗ 9 - 5					
ПЗ 5 - 5	ПЗ 10 - 5					
		0-70	0-20	0-5	0-25	0-100
СР 1 - 2	СР 6 - 2					
СР 2 - 2	СР 7 - 2					
СР 3 - 2	СР 8 - 2					
СР 4 - 2	СР 9 - 2					
СР 5 - 2	СР 10 - 2					
Тест 1 - 30	Тест 2 - 30					

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може

перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу за:

- отримання диплому I-го, II-го чи III-го ступеню переможця наукової олімпіади (конкурсу) навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;

- авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;

- авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;

- виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг з додаткової роботи – до 20 балів і рейтинг штрафний (з від'ємним знаком) – до 5 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається лектором і надається здобувачам освіти за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань здобувачів освіти з дисципліни.

Рейтинг штрафний РШТР не перевищує 5 балів і віднімається від РНР. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів освіти, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо. Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного змістового модуля та загалом із навчальної роботи не менше 42 балів. Підсумкова атестація проводиться у вигляді складання тестів, максимальна кількість балів за яку становить 100 балів. Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни РДИС (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи РНР (до 70 балів): $R_{ДИС} = R_{НР} + R_{АТ}$ Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 2.

Таблиця 2

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними

оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

11. Методичне забезпечення

1. Навчальний план підготовки майбутнього фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота.
2. Підручники та навчальні посібники.
3. Плани лекційних і практичних занять.
4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
5. Семестрові завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
6. Матеріали поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання на модульні контрольні роботи для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).
7. Методичні матеріали щодо виконання завдань для заочної форми навчання.
8. Перелік питань до екзамену. Екзаменаційні білети.

12. Рекомендована література

Основна література:

1. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» / О. Л. Файчук. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. – 40 с.
2. СемигінаТ. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
3. Гербеда С.В. Соціальний діалог в Україні. Теоретичні питання. - Київ, Центр учбової літератури, 2017. - 152 с.
4. Купенко О. В. Соціальна робота: від теорії до практики : навчальний посібник /О. В. Купенко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 192 с
5. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів - Мітіна С.В., Белавін С.П., Орловська О.А., Журавель О.П., Стеблянко О.Г. - 436.

6. Шевців З. Основи соціально-педагогічної діяльності . Центр навчальної літератури 2019. - 246 с.

7. Безпалько О. Соціальна педагогіка. Схеми, таблиці, коментарі. Центр навчальної літератури. - 2019 . - 208 с. (таблиці, схеми)

Додаткова література:

1. Садова М.А. Профорієнтація в соціальній роботі: навч. посіб. Київ: Гельветика, 2020. 128 с.

2. Теслюк В.М. Ковальчук Т.І. Технології соціально-педагогічної діяльності. Літред, 2020. 360 с.

3. Недюха М.П., Яковенко Ю.І., Гавриленко І.М. Соціальний розвиток. 2018. 580 с.

4. Капська А. Соціальна педагогіка. 2019. - 488 с.

5. Капська А.Й. Пеша І.В. Соціальний супровід різних категорій сімей та дітей. Навчальний посібник

Капська А.Й. 2019. 232 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Мережа центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. URL: <https://ssm.kiev.ua/>

2. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua>

3. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15#Text>

4. <http://www.test.vin.com.ua/>